

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af skolepengebetaling på lærlingeskolerne [af Robert Christensen m.fl.]

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. V) findes i tillæg A sp. 449, fremsættelsen i tidenden sp. 634).

Forslaget sattes til forhandling.

Undervisningsministeren (*Knud Heinesen*): Jeg kan naturligvis i princippet give fuld tilslutning til tanken om bortfald af skolepengene i forbindelse med lærlingeuddannelserne. Det er selvsagt urimeligt at opretholde et betalingsprincip ved handelskoler og tekniske skoler, når snart sagt al anden uddannelse er gratis.

Bestemmelserne om skolepenge er fastsat i den lov, som vi lige har haft til behandling, om godkendelse af handelsskoler m. fl. skoler og tilskud m. v. til disse skoler, og det blev i det udvalg, der afgav betænkning med forslag til denne lov, bl. a. overvejet, hvorvidt læremestrenes skolepenge helt burde bortfalde, således at det offentlige overtog hele udgiften ved skolernes drift. Bl. a. under henvisning til, at lærlingeuddannelsen foregik på læremesterens ansvar, og at denne uddannelse foregik dels i virksomheder og dels på skole, var der enighed i udvalget om at bevare den ordning, at læremestrene skulle betale skolepenge, dog for et flertals vedkommende under forudsætning af, at de offentlige tilskud blev forhøjet. I udvalget var bl. a. en række af erhvervslivets organisationer repræsenteret.

Spørgsmålet om ophævelse af skolepengebetalingen på lærlingeskolerne har herefter bl. a. været overvejet i det udvalg, der er nedsat til revision af lovgivningen vedrørende lærlingeuddannelserne. Udvalget har som bekendt afgivet en første betænkning i april 1971, og man anbefaler heri, at der sker en normalisering af finansieringen af skoleundervisningen i forbindelse med igangsættelsen af forsøgsundervisningen inden for det erhvervsfaglige uddannelsesområde. Dette indebærer efter udvalgets opfattelse, at det offentlige skal dække udgifterne i forbindelse med skoleundervisning.

Der må gennemføres betydelige forbedringer af uddannelsesforholdene for de unge, der efter folkeskolen går ind i en faglig uddannelse, og de unge, der i dag slet ikke går ind i et fortsat uddannelsesforløb, men jeg mener, at det må være rimeligt at tage hele spørgsmålet om disse unges økonomiske forhold op til behandling i forbindelse med behandlingen af et lovforslag om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser. Jeg mener således, at vi bør overveje hele spørgsmålet om finansieringen af de faglige grunduddannelser under ét og ikke blot som i det foreliggende forslag tage stilling til en del af problemet. Jeg har tidligere i folketinget som svar på et spørgsmål fra hr. Samuelsen sagt, at jeg snarest vil fremsætte lovforslag om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser. Som det vil være folketinget bekendt, er der som sagt i betænkningen om erhvervsfaglige grunduddannelser enighed om, at begrebet skolepenge afskaffes.

Herudover må jeg være noget betænkelig ved den foreslåede ordning i den foreliggende form. I lærlingelovens § 4 er det forudsat, at lærlingelønnen fastsættes ved kollektive overenskomster mellem arbejdsmarkedets parter. Med den foreslåede ordning griber man ind på det overenskomstmæssige område, idet man gennem en lov ændrer de overenskomstmæssigt fastsatte lønninger.

I bemærkningerne til forslaget nævnes, at der i de senere år har været en katastrofal nedgang i lærlingetilgangen, og det anføres, at dette skyldes, at undervisningen ikke er gratis. Det er rigtigt, at der har været en nedgang i lærlingetilgangen fra midten af 1960'erne, og denne nedgang har været meget forskellig fra fag til fag. Tilgangen til håndværk og industri har stort set været konstant siden 1968. Der kan være flere årsager til denne nedgang, og en af dem er uden tvivl, at de nuværende uddannelser på mange måder ikke er tidssvarende nok, og at læretiden ikke udnyttes tilstrækkelig effektivt, kort sagt at der er behov for en revision af uddannelserne. I de kommende forsøgsuddannelser bør elevernes ophold i virksomhederne udelukkende være bestemt af og tilrettelagt efter uddannelsesmæssige overvejelser. Virksomheden vil herved få en uddannelsesforpligtelse for denne del af uddannelsen i stedet for som i dag ansvaret for hele lærlingens uddannelse, og som følge

[Undervisningsministeren.]

heraf vil det være rimeligt, at det offentlige under disse forudsætninger overtager skolepengene, samtidig med at der ydes en øget uddannelsesstøtte til eleverne.

Jeg kan således ikke anbefale, at forslaget gennemføres isoleret fra det kommende lovforslag om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser.

Sogaard: Det forslag, som venstre her har fremsat, kommer efter min opfattelse på et lidt ejendommeligt tidspunkt. Dels kunne man have fremsat det samme forslag allerede i sidste samling, hvor man dog havde regeringen, således at den daværende regering havde haft tid til bl. a. at fundere over, om forslaget ikke eventuelt burde kombineres med det forslag, som der nu foreligger udkast til i en betænkning, og som går ud på at skabe forsøgsuddannelser på erhvervsskoleområdet. Dels kunne man tænke sig, at forslaget kunne have ventet, hvis venstre endelig ønskede at fremsætte et sådant, indtil det nye forslag forelå, som ministeren her har gentaget vil blive fremsat inden så forfærdelig længe. Man kunne have kombineret det med det forslag, som vi jo godt ved hænger meget, meget nøje sammen med det forslag, som venstre her har fremsat. Jeg synes altså, at situationen er lidt ejendommelig, når venstre umiddelbart før fremsættelsen af et forslag, som har meget nøje sammenhæng med det foreliggende, kommer med en sådan delløsning på et problem.

Bortset herfra er vi i socialdemokratiet enige med forslagsstillerne om, at også lærlingeuddannelsen må frigøres fra skolepengeprincippet, og at lærlingelønninger i øvrigt burde forhøjes. Men det, man her foreslår fra venstres side, er som sagt kun den meget lille del af problemet, hvem der skal betale, hvem der skal have medindflydelse osv. på lærlingeuddannelsen. Det gælder læremesteren, det gælder kommuner, det gælder amter, og det gælder staten. Men det gælder ikke bare spørgsmålet om skolepenge, men også hvad læremestrene i øvrigt betaler, bl. a. til udstyrsanskaffelser, hvor staten jo dækker op til de 85 pct., og hvor læremesteren er med til at dække restbeløbet. Det gælder svendeprevegebyrerne, som er temmelig væsentlige. Der er altså nogle problemer på selve betalingsområdet, også

set fra læremestrenes side, som nok trænger til at vurderes i forbindelse med det forslag, som venstre her har fremsat.

Jeg tror i øvrigt, at man skal anskue lærlingeområdet økonomiske og uddannelsesmæssige funktioner samlet. Hvis man ikke gør det, skaber man nemlig for mange problemer, ikke mindst i forbindelse med en forhåbentlig heldig start for de nye forsøgsuddannelser, som er bebudet, og som mange i hvert fald ser hen til som en løftning af de faglige erhvervsuddannelser, som disse i en periode har trængt til. Da erhvervslivet i sin tid gik ind for at betale skolepenge til lærlingeskolerne, var det vel i erkendelse af, at man ville have medindflydelse fra mester side på selve lærlingeuddannelsen, og hvis man ville have det, måtte man naturligvis også være økonomisk involveret.

Jeg vil derfor gerne spørge venstre, om dette forslag er udtryk for, at man nu vil spænde det lokale erhvervsliv ude fra denne indflydelse, altså nu pr. 1. april 1972, således som forslaget jo lyder på. Jeg tror, mange erhvervskredse rundt om i landet vil spørge om det samme.

Venstre ved også, at både den lønmæssige og den skolepengemæssige del, som ministeren nævnte, er et aftaleforhold mellem de to hovedorganisationer på arbejdsmarkedet. Hver gang der har været forhandlet om lærlingelønninger, er skolepengene ofte af arbejdsgiverne blevet fremhævet som en andel, mestrene havde i udgifterne til lærlingeuddannelsen; denne har vel været en væsentlig årsag til, at man ikke har kunnet få hævet lærlingelønningerne væsentligt.

Det er rigtigt, som det er fremhævet, at lærlingelønnen ville blive hævet med ca. 800 kr. om året eller ca. 15 kr. pr. uge, hvis man lod skolepengene indgå som direkte løn, men jeg går ud fra, at forslagsstillerne ønsker, at alle lærlinge skal ligestilles på dette område, og det bliver de absolut ikke, hvis man blot indregner skolepengene direkte i lærlingelønnen. Der vil være væsentlige forskelle på dette område alt efter, hvor lang eller hvor kort tid man går på skole, og hvor kort eller lang tid man har i det praktiske arbejde hos læremester. Spørgsmålet er nemlig, hvad man vil gøre ved bl. a. den gruppe af lærlinge, som er omfattet af forsøget inden for metalindustrien, som jo nu er i fuld gang, hvor lærlingene i skoleperioderne

[Søgaard.]

støttes af statens uddannelsesstøtte, som giver betydelig mindre, når de unge er under ophold end i praktikperioden. Og hvad med lønnen for de nye kommende faglige grunduddannelser, når de nu skal gennemføres og det første basisår eventuelt skal være på lærlingskole, hvis man beslutter sig for noget sådant, og hvor det vel må foregå uden kontrakt med en eller anden læreremester, og de efterfølgende 2-4 læreår, hvor skoleperioderne vel også bliver uden direkte løn fra mesteren? Hvad vil man gøre over for en sådan situation? Skal lønnen da være den samme som den nugældende lærlingeløn plus skolepengene, eller hvad skal den være?

Her kommer man også i konflikt med statens uddannelsesstøtte til andre former for uddannelse, der ligger nogenlunde på niveau med lærlinguddannelsen.

I bemærkningerne til forslaget siger man, at skolepengebetalingen afholder en del af de unge fra at søge faglig erhvervsuddannelse, og man siger samtidig, at lærlingeantallet viser en katastrofal nedgang. Egentlig tror jeg ikke, at selve skolepengene holder de unge tilbage fra at søge uddannelse — det er jo ikke dem, der direkte har betalt dem hidtil — men nok, at nogle mestre er tilbageholdende med hensyn til at antage lærlinge, måske også i forventning om, at staten snart overtager hele betalingssystemet, hvad angår lærlingskolerne.

Med hensyn til katastrofesituationen, som man peger på, skal forslagsstillerne nok være opmærksom på, at fra 1963-64 og indtil 1968 var der en nedadgående tendens i tilgangen til lærlinguddannelsen, men at tilgangen siden 1968 har været ret konstant; der er en naturlig forklaring herpå, nemlig at de store krigs- og efterkrigsårgange nu er sluset igennem lærlinguddannelsen op til 1963-64. Det var jo årgange fra op til i nærheden af 90.000, hvor vi nu ligger på 70-75.000; dels er uddannelses tilbuddene siden da blevet mangefold flere i de senere åringer, dels går de unge i øvrigt længere tid i skole.

Jeg tror, at lærlingeantallet nu er nogenlunde stabilt, men naturligvis skifter det inden for de enkelte fagområder. Alligevel står der naturligvis tilbage, at de faglige erhvervsuddannelser trænger til en stærkere placering i uddannelsesbilledet både af hensyn til den enkelte unge selv, som ønsker at gå denne vej, og af hensyn til samfundet og dets udfoldelsesmuligheder fremover.

Vi har altså ikke megen sympati for at løse det problem alene, som venstre her har sat op, men det må absolut med i overvejelserne af en helhedsløsning, hvis man vil det, sammen med de øvrige problemer i forbindelse med forsøgsuddannelserne inden for erhvervslivet; det er her, vi mener det retteligt hører hjemme. Vi vil derfor naturligvis deltage i et udvalgsarbejde om dette forslag på hensigtsmæssig måde.

Bo Kristensen: I en lang årrække har lærlinguddannelsen været tilsidesat, både hvad angår økonomi, og hvad angår en reform af selve uddannelsen. Man har beskæftiget sig i stor udstrækning med højere uddannelse, med folkeskole osv., kort sagt med uddannelsesforløb, som på grund af konjunkturerne i samfundet har været nødsaget til at følge med. Det har bidraget til at tilsidesætte selve lærlinguddannelsen, hvor man havde haft mulighed for at foretage forsøg, som f. eks. inden for metalindustrien.

Derfor er det forslag, venstre her lægger på bordet, en detalje i en helhed, en detalje på den måde, at man trækker økonomien ud — som her udregnet til 48 mill. kr. Det siger sig selv, at det vil give problemer i det øjeblik, økonomien skal drages ud som en selvstændig del, bl. a. fordi princippet om lønninger aftales mellem overenskomstens parter og ikke her i folketingssalen; vi ville altså gribe ind på arbejdsmarkedet og ikke lade parterne selv finde frem til lønningsgrundlaget for lærlinge og i det hele taget for dem, som udfører et praktisk stykke arbejde.

Derfor er det for det konservative folkeparti væsentligt at trække frem, at vi ikke

[Bo Kristensen.]

kan foretage en indblanding i selve lønspørgsmålet, men at vi i princippet gerne vil være med til at fjerne denne udgift for lærlingen og mesteren i dens helhed. Det er jo således, at skolegangen på mange andre områder i samfundet, og det står også i oplægget, er gratis. Når det drejer sig om handelsgymnasier, når det drejer sig om en lang række andre højere uddannelser, og når det drejer sig om videregående folkeskoleuddannelser, er uddannelsen gratis.

Det eneste punkt, hvor uddannelsen ikke er gratis, er erhvervslivets grunduddannelser, og vi finder, det er en fejl i hele uddannelsesmønsteret, at betalingen skal finde sted ved hjælp af mesteren selv.

Derfor må det for mig være væsentligt at trække frem, at vi står over for at måtte have en reform på uddannelsesområdet. Lærlingene har jo netop igennem de senere år foretaget nogle forsøg med nye uddannelsesformer, med basisuddannelse, med praktikperioder, som er mere konkretiseret ud fra teoriperioderne, og dette bør følges op her i folketinget i et arbejde med, hvordan hele uddannelsesreformen for erhvervsuddannelserne skal se ud. Også denne del af de unges uddannelse bør være tidssvarende i forhold til den udvikling, samfundet i al almindelighed gennemløber. Derfor anser jeg det i princippet for at være en vis fare at trække dette spørgsmål ud som en selvstændig del, hvorved man tilsidesætter hele uddannelsesreformen og ikke får skabt nogen helhed, hvor selvfølgelig også lønnen vil komme i betragtning i praktikperioderne.

Vi fik i foråret en betænkning nr. 612, som netop arbejder med disse tanker om at lave basisuddannelser, lærlingeuddannelser på bredere grundlag og med teoriperioder og praktikperioder adskilt. Dette betækningsarbejde må jo på et tidspunkt udmøntes i en beslutning; derfor vil jeg håbe, at netop dette forslag ikke vil være med til at bevirke, at selve uddannelsesforløbet får en udsettelse, så man kommer senere i gang med drøftelsen af selve lærlingeuddannelsen. Jeg skal på mit partis vegne sige, at vi i princippet kan gå ind for, at skolepengene skal betales på anden måde, så uddannelsen bliver gratis for lærlingene, men at vi må have

en virkelig uddannelsesreform, således at vi sikrer lærlingeuddannelsen som en helhed.

Ole Vig Jensen: Den almindelige debat om vort uddannelsessystem har haft tendens til at koncentrere sig om de højere uddannelsers indretning og behov og i nogen udstrækning også om folkeskolens videre udvikling, men debatten har også udmærket sig ved ikke i tilstrækkelig grad at tage højde for nødvendigheden af at forbedre uddannelsesmulighederne for den gruppe af de 16—19-årige, som i dag ønsker sig en erhvervsfaglig uddannelse, og som man i erhvervslivet har et udtalt behov for.

Det er givet, at den gruppe af 16—19-årige, der søger den boglige uddannelse gennem gymnasium og HF, har været begunstiget i forhold til de unge, der har søgt lærlingeuddannelsen. Det gælder både de økonomiske vilkår og de begrænsede videreuddannelsesmuligheder, som en lærlingeuddannelse i dag giver. Det er vist erkendt af alle, at lærlingeuddannelsen, der bygger på lærlingeloven af 1956, i dag er utidssvarende med sin skarpe og omfattende fagopdeling, som i dag på et for tidligt tidspunkt i uddannelsesforløbet tvinger de unge ind i et erhvervsvalg, som kun tillader dem en snæver uddannelse og senere hen kun giver dem mulighed for at udfolde sig på et lige så snævert afgrænset arbejdsområde.

Disse forhold har bevirket, at vi i det radikale venstre i vores 4 års program, som omfatter perioden frem til 1976, har prioriteret erhvervsuddannelsen for de 16—19-årige meget højt, således at der ikke skal være tvivl om vores stilling til disse spørgsmål.

Det forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af skolepengebetalingen på lærlingeskolerne, som er fremsat af medlemmer af venstre, vil på sit meget begrænsede område være i overensstemmelse med de tanker, som vi i det radikale venstre har gjort os. Vi er i princippet enige i, at det også, hvad angår erhvervsuddannelserne for de 16—19-årige, skal være det offentlige, der betaler skolepengene, men vi vil ikke lægge skjul på, at dette forslag kun løser et enkelt af de mange problemer, der knytter sig til den aktuelle lærlingeuddannelse, og at vi netop ønsker lærlingeuddannelsen som hel-

[Ole Vig Jensen.]

hed taget op til revision med henblik på at bringe den bedre i overensstemmelse med den udvikling, som præger vort uddannelsessystem i øvrigt, hvor vi lægger vægt på øget fleksibilitet med mulighed for lettere erhvervsskifte og for videreuddannelse. Den udvikling må også komme de unge til gode, som søger en erhvervsfaglig uddannelse.

Til spørgsmålet om en ændring af betalingen for lærlinges skoleuddannelse knytter der sig i øvrigt flere problemer. For det første må vi i den aktuelle situation anlægge en samfundsøkonomisk betragtning, idet merudgiften er skønnet at ville beløbe sig til 48 mill. kr. Er der behov for en indsats af denne størrelsesorden, er vi positivt indstillet, men vi vil i det radikale venstre lægge meget stor vægt på, at der i denne samling gennemføres en reform af erhvervsuddannelserne, og vi har af undervisningsministeren fået bekræftet også i dag, at der vil blive fremsat forslag til lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser.

Til betalingsspørgsmålet knytter der sig flere problemer endnu, så længe vi endnu ikke har fået gennemført en dybtgående ændring af den faglige uddannelse. Selv om mesterlæren i sin nuværende form er forældet, er der ikke tvivl om, at mange håndværksmestre har følt og stadig føler sig ansvarlige for under lærlingens uddannelse at sikre ham en alsidig oplæring, men der er heller ikke tvivl om, at for en sådan mester er lærlingetiden ikke nogen økonomisk gevinst, og i disse tilfælde forekommer det rimeligt, at det offentlige påtager sig at betale for skoleuddannelsen.

Men det er også givet, at det på mange større virksomheder, hvor specialisering og masseproduktion forhindrer en rimelig og alsidig uddannelse, og hvor lærlingen i en stor del af læretiden — ofte for en lille løn — indgår i den almindelige arbejdsproces, ikke forekommer særlig rimeligt at ændre betalingsordningen; man bør snarere ændre uddannelsen. Ja, det bekræfter vel endda, at det haster med den revision, jeg har omtalt.

Vi ønsker gerne i mit parti at deltage i et grundigt udvalgsarbejde, men vi gør det i den hensigt at fremkalde en virkelig uddannelsesreform, og vi vil finde det rigtigt at afvente det forslag, som er bebudet i begyn-

delsen af det nye år, således at det forslag, vi har til behandling i dag, kan behandles i en større sammenhæng.

Afsluttende skal jeg sige, at reformen må bygge på, at de unge går 9 eller 10 år i folkeskolen, og at de snævre uddannelsesrammer med over 150 fag afløses af en opdeling i 7-8 hovedområder, hvor eleven gradvis specialiserer sig. Vi skal sikre, at elevens erhvervsvalg ikke finder sted på et for tidligt tidspunkt under uddannelsen. De brede basisuddannelser, hvor der tænkes givet en grundlæggende faglig undervisning inden for hovederhvervsområdet og herudover en almindelig og kompetencegivende undervisning i fortsættelse af folkeskolen og med en nødvendig erhvervs- og uddannelsesvejledning, skulle kunne danne basis for, at de unge, der søger en faglig uddannelse, ikke bliver tabt i vort samlede uddannelsessystem, hvis de senere vil gå ind i en videreuddannelse.

Endelig skal nævnes, at der fortsat skal foregå en praktisk oplæring i flere virksomheder i uddannelsestiden som et uundværligt led i en erhvervsuddannelse.

Vi tilsiger som sagt vor støtte til et udvalgsarbejde.

Kristine Heltberg: Forslagsstillerne har taget deres udgangspunkt i en berettiget og tiltalende vurdering. Når al skolegang her i landet skal være fri, må det naturligvis også gælde for lærlingenes skolegang. Og da de skolepenge, der nu betales af arbejdsgiverne, må betragtes som en del af lærlingenes løn, kan det synes naturligt, at lærlingene, der som bekendt aldeles ikke spinder guld, også får denne del af deres løn udbetalt, medens det offentlige sørger for selve skolepengene. Det drejer sig om et lille beløb, men princippet i sig selv er jo rigtigt.

Man må dog se på dette forslag i en større sammenhæng, således som det jo er blevet gjort fra alle sider. Det glæder mig især at høre, at undervisningsministeren har set på sagen netop i denne større sammenhæng og bebudet et større kompleks af lovforslag til forbedring af lærlingenes uddannelse i sammenhæng med en generel reform af de 16—19-åriges uddannelse.

Der er en vis fare for i forbindelse med det foreliggende forslag, at en i og for sig rimelig forbedring for en gruppe af lærlinge

[Kristine Heltberg.]

kan medvirke til yderligere at øge forskellen mellem de forskellige grupper af unge under uddannelse. Vi kan nævne, at den store del af ungdommen må klare sig med hjælpen fra statens uddannelsesstøtte; selvfølgelig må man også tænke på de forskellige forsøgsuddannelser, der er i gang, og som er blevet omtalt flere gange her i dag.

Det er derfor ganske indlysende, at denne sag må vurderes sammen med hele det store problemkompleks omkring forbedringen og forenklingen af uddannelsessystemet for hele aldersgruppen; den bør tages op i denne sammenhæng i det udvalg, der skal behandle lovgivningen omkring hele lærlingeuddannelsen.

Ordføreren for forslagsstillerne (Robert Christensen): Jeg er i den situation som ordfører for forslagsstillerne, at jeg føler, at både lærlingene i Danmark og jeg selv er ved at blive kvalt i gode ord.

Vi foreslår, at lærlingene skal være fri for at betale til skolegangen, som de gør — ganske vist indirekte — og både ministeren og samtlige ordførere giver tilslutning til det princip, at lærlingene ikke selv skal betale. Dernæst omtaler vi, at hensigten med forslaget er at prioritere de erhvervsmæssige uddannelser højere. Det har jo i flere år været mode at gå ind i en boglig uddannelse, også fordi de studerende, som en enkelt ordfører har sagt, er bedre stillet end dem, der tager de praktiske eller de erhvervsmæssige uddannelser, og jeg får for så vidt også tilslutning til, at de erhvervsmæssige uddannelser trænger til at blive prioriteret højere. Jeg kan ikke lade være med at sige, at hvis vi prioriterer dem højere, og hvis vi også vil lægge lidt mere prioritet på mellemuddannelserne, er det sandsynligt, at vi kan dæmpe en del af tilgangen til de videregående uddannelser og dermed måske endda opnå en besparelse.

Jeg har nogle bemærkninger til de enkelte talere. Undervisningsministeren giver jo tilslutning til princippet, at lærlingene skal være fri for at betale skolepenge, men kæder det alligevel sammen med den reform, der skal komme, af de praktiske grunduddannelser. Jeg forstår undervisningsministeren, men forstår ham alligevel ikke rigtig. Nu

skal jeg forsøge at lade være med at gøre dette til en førstebehandling af et forslag, der først vil blive fremsat efter nytår; der er flere af ordførerne, der har været nær ved at gøre det. Men hvis nu det, jeg siger, ikke er rigtigt, kan ministeren jo rette mig. Jeg har opfattet to ting ved den påtænkte reform af de faglige grunduddannelser: for det første at det bliver en dyr reform, som vel hører til de reformer, regeringen i sin tiltrædelsestale har sagt nok ikke kan gennemføres lige med det samme, for det andet at det ikke bliver et sådant reformarbejde, at vi på en bestemt dato forlader den ene form for lærlingeuddannelse og går over til en ny grunduddannelse for de praktiske fag. Det er min opfattelse, at det, der vil ske, er, at den nye reform vil blive kørt ind over en årrække, og at vi her i landet må regne med, at vi i en årrække må køre med to former, idet vi får den nye, grunduddannelsen, men må bevare den gamle lærlingeordning i nogle år endnu; derfor tror jeg ikke, vi slipper uden om at tage standpunkt til det, jeg på venstres vegne her har foreslået.

Ministeren siger, at vi kan jo koble det sammen med spørgsmålet om disse grunduddannelser, og jeg kan selvfølgelig ikke have noget imod, at vi i udvalget drøfter begge dele; det bliver vel det samme udvalg, så vi kan drøfte begge dele på én gang.

Hr. Søgaard stillede mig det spørgsmål, om det er vores mening, at vi vil koble erhvervslivet ud af indflydelsen på lærlingeuddannelsen. Det er et noget krampagtigt spørgsmål at stille, for hr. Søgaard ved jo godt, at vi har sådanne uddannelser, hvor man for længst er holdt op med, at erhvervslivet betaler, uden at det derfor er blevet koblet ud af indflydelsen. Jeg kunne da godt tænke mig at se den undervisningsminister, der ville tilrettelægge en praktisk erhvervsmæssig uddannelse uden på en eller anden måde igennem råd eller nævn at spørge erhvervslivet til råds, måske ikke rette sig efter det, men i hvert fald spørge til råds.

Hr. Bo Kristensen angriber mig nærmest for, at vi griber ind i en gældende lønoverenskomst; men vores hensigt med at foreslå den 1. januar 1972 som begyndelsesdato var netop valgt med den begrundelse, at hvis vi valgte en dato, der faldt sammen med en

[Robert Christensen.]

overenskomstfornyelse, kunne lærlingene frygte, at arbejdsgiverne ville benytte lejligheden til at spare nogle af de penge, de nu blev lettet for; ved at gå ind midt imellem overenskomstfornyelserne sikrer vi os det, der er meningen med forslaget: at det er lærlingene, der skal have en lettelse.

Jeg må takke for en i princippet velvillig behandling, men for en i praksis trækken noget i langdrag. Jeg tror ikke, vi slipper uden om at behandle også den gamle lærlingeordning samtidig med, at vi må behandle spørgsmålet om de nye erhvervsuddannelser.

Undervisningsministeren (Knud Heinesen): Jeg kan selvsagt være enig i de betragtninger, som er fremført af hr. Bo Kristensen, hr. Ole Vig Jensen, fru Kristine Heltberg og hr. Søgaard, og jeg skal til hr. Robert Christensen blot sige, at jeg naturligvis også kan give tilslutning til hensigten med forslaget: at prioritere de erhvervsfaglige uddannelser højere; det er et synspunkt, som jeg ganske deler.

Nu forstod jeg, at hr. Robert Christensen var bange for, at der ikke ville fremkomme et tilbundsgående forslag om de erhvervsfaglige forsøgsuddannelser, fordi det var en dyr reform. Dertil vil jeg gerne sige, at reformen bliver ikke billigere gennem det forslag, som hr. Robert Christensen har fremsat, men derudover henviser til, at der udtrykkelig i regeringens tiltrædelseserklæring står, at de erhvervsfaglige forsøgsuddannelser får en høj prioritet, og endvidere — for at tage et andet punkt, som hr. Robert Christensen nævnte — at de korterevarende videregående uddannelser, herunder erhvervsuddannelserne, for fremtiden skal indgå i det samlede uddannelsesbillede med større vægt.

Det er naturligvis rigtigt, at reformen af lærlingeuddannelsen skal køres ind over en årrække, og at man, når forsøgene er afsluttet, skal have en erhvervsuddannelseslov, der afløser lærlingeloven.

Det, som jeg i og for sig synes har været mest positivt ved behandlingen i dag, er, at den lover godt for behandlingen af det kommende forslag om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser.

Jeg kan ikke bare mig for en afsluttende bemærkning om, at den daværende regering ikke var så rundhåndet, som forslagsstillerne er, med hensyn til en forbedring af lærlingenes økonomiske forhold, da man for det høje folketing i maj måned fremsatte forslag til lov om erhvervsfaglige forsøgsuddannelser. I bemærkningerne til lovforslaget afviser den daværende undervisningsminister udvalgsmindretallets forslag om, at støttebeløbene til forsøgs lærlingene fastsættes under hensyntagen til de økonomiske vilkår for lærlinge på tilsvarende uddannelsesstrin inden for det pågældende faglige område; forslaget karakteriseres som bevillingsmæssigt uopnåeligt.

Det er naturligvis glædeligt, at forslagsstillerne fra venstre nu har modtaget en åbenbaring, men den fremkommer altså med så stor forsinkelse, at den måske ikke virker ganske overbevisende. Det skal jeg imidlertid se bort fra, hvis vi kan få en positiv behandling i forbindelse med forslaget om de erhvervsfaglige forsøgsuddannelser af hele spørgsmålet om lærlingestøtten.

Søgaard: Jeg vil lige for en ordens skyld gøre hr. Robert Christensen opmærksom på, at når jeg taler om erhvervs livet i forbindelse med betalings spørgsmål, tænker jeg naturligvis ikke på at udelukke erhvervsorganisationerne fra medindflydelse på lærlingeuddannelsen. Jeg sagde direkte: de lokale erhvervsrepræsentanter, som jo sidder rundt omkring på tekniske skoler, handelsskoler osv. og er med i arbejdet på disse skoler. Det var det spørgsmål, jeg stillede til hr. Robert Christensen.

Må jeg i øvrigt sige med hensyn til den første bemærkning, som hr. Robert Christensen kom med om, at lærlingene og han selv var ved at blive kvalt i gode ord: ja, det kan selvfølgelig opfattes sådan, men så må jeg modsætningsvis sige, at det er en lidt billig fremgangsmåde at komme med et forslag, som efter min bedste overbevisning ikke er gennemarbejdet, for man ville, hvis man gennemførte det forslag, som hr. Robert Christensen har fremsat, simpelt hen forskelsbehandle lærlingene på en måde, som ville give dem anledning til at komme her uden for døren med faner og klingende spil, og hvad ved jeg. Jeg tror, hr. Robert

[Søgaard.]

Christensen skulle have tænkt sig lidt om, før han fremsatte et forslag, som efter min opfattelse er så dårligt gennemarbejdet.

Men lad os tage det i udvalget, og lad os så tage det i samarbejde med behandlingen af det andet område, som i dag har været omtalt: forsøgsuddannelserne; så har vi en mulighed for at få placeret tingene på deres rette steder.

Ordføreren for forslagsstillerne (Robert Christensen): En bemærkning til hr. Søgaard. Når spørgsmålet ændres derhen, om det er meningen, at vi vil trække de lokale erhvervsrepræsentanter ud af bestyrelserne i tekniske skoler og handelsskoler, så er svaret et klart nej.

Hr. Søgaard havde nogle bemærkninger om, at forslaget ikke var gennemtænkt. Ja men har hr. Søgaard ikke opdaget, at det ikke er et lovforslag, men et forslag til folketingsbeslutning? Hvis folketetingen vedtager dette forslag til folketingsbeslutning, overlader vi det til undervisningsministeriet og dets embedsmænd at udforme de lovforslag, der skal komme bagefter, så jeg må bestemt afvise, at vort forslag ikke er gennemtænkt.

Jeg har en bemærkning til undervisningsministeren. Jeg forstod undervisningsministerens sidste indlæg sådan, at vi ikke skal regne med, at vi på en nærstående dato afskaffer den nuværende lærlingeordning, fordi vi går i gang med en forsøgsordning med noget nyt. Derfor føler jeg mig bekræftet i, at vi skal køre med lærlinge efter den nuværende ordning nogle år fremover endnu.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til udvalget for undervisning og uddannelse. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om analyse af beskæftigelsesmulighederne for midaldrende og ældre [af Simonson m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. II) findes i tillæg A. sp. 433, fremsættelsen i tidende sp. 496).

Forslaget sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Jeg er enig i, at det forslag, som medlemmer af den konservative folketingsgruppe her har fremsat, vedrører vigtige problemer og centrale problemer. Der er heri en række betydningsfulde menneskelige hensyn; der er også den rent samfundsøkonomiske interesse i en naturlig udnyttelse af den arbejdskraft, som de lidt ældre stiller til rådighed. Jeg vil derfor gerne allerførst oplyse, at problemet allerede er taget op til overvejelse både i arbejdsdirektoratet, i landsarbejdsnævnet, i arbejdsministeriet og i de lokale arbejdsmarkedsnævn; det skal jeg siden komme tilbage til.

Inden jeg kommer ind på de enkelte punkter i forslaget, vil jeg prøve at afgrænse problemstillingen. Der er jo tale om beskæftigelsesmulighederne i de sidste par tiår af den erhvervsaktive alder. I bemærkningerne til forslaget peges på, at de aldersbestemte beskæftigelsesproblemer kan gøre sig gældende allerede fra 45 års alderen. Jeg er enig i, at dette forekommer, især inden for særlige erhvervsområder; jeg har selv tidligere i høj grad mærket til disse problemer og beskæftiget mig med dem.

Jeg vil i øvrigt i denne sammenhæng se bort fra de tilfælde, hvor vanskelighederne hovedsagelig skyldes helbredsmæssige forhold. I sådanne tilfælde er der normalt behov for særlige foranstaltninger som revalidering, førtidspensionering el. lign., og disse problemer behandles jo i socialreformkommissionen. Bortset herfra vil der være tale om forskellige situationer for to ret forskellige grupper af midaldrende og af ældre medborgere. Jeg vil først pege på den gruppe af ældre lønmodtagere, der afskediges fra deres hidtidige arbejdsplads. Der kan være mange grunde hertil. Afskedigelsen